جام جم در گفت‌وگو با کارشناسان، موانع احقاق حقوق قانونی سربازان را بررسی می کند

این حق سرباز وطن نیست

محمدحسین خودکار

جامعه

همه ساله نزدیک به ۴۰۰ هزار نفر از جوانان کشور به حکم قانون به سربازی فرستاده می‌شوند. قانونی که اولین بار سال ۱۳۰۴ در مجلس شورای ملی به تصویب رسید و آخرین بار سال ۱۳۹۰ در مجلس شورای اسلامی اصلاح شد. بر اساس ماده اول این قانون، همه اتباع مرد ایرانی موظف به انجام خدمت وظیفه عمومی هستند. ماده‌ای که سال‌هاست بدون هیچ کم‌وکاستی اجرا می‌شود و بر مبنای آن، همه پسرها از ۱۸ سالگی باید تکلیف وضعیت خدمتی خود را روشن کنند؛ اما با وجود این، بعد از گذشت هشت سال از تصویب آخرین اصلاحیه قانون خدمت وظیفه عمومی، اجرای بخش‌هایی از این قانون به دست فراموشی سپرده شده است. بخش‌هایی از جمله مواد ۴۹ و ۵۰ که حقوق و مزایای نسبتا مناسبی را برای سربازان پیش‌بینی کرده یا ماده ۸۰ که حق بهره‌مندی رایگان از برخی امکانات عمومی را برای سربازان قائل می‌شود.

کارشناسان نظام وظیفه هم دولت و هم ستاد کل نیروهای مسلح را مقصر اجرایی نشدن این مواد قانون خدمت وظیفه عمومی می‌دانند. آنها می‌گویند این‌که هنوز هیچ تسهیلاتی برای استفاده رایگان سربازان از برخی امکانات عمومی کشور فراهم نشده، ناشی از این مساله است که دولت پیش‌بینی بودجه لازم برای اجرای ماده ۸۰ قانون خدمت وظیفه عمومی را هر سال پشت گوش می‌اندازد و ستاد کل نیروهای مسلح نیز هیچ‌گاه برای اجرای این ماده به دولتمردان فشار جدی وارد نکرده است.

محمدرضا اکبرحلوایی، معاون پیشین مشمولان و امور معافیت‌های سازمان وظیفه عمومی ناجا در این باره به جام‌جم توضیح می‌دهد: ستاد کل نیروهای مسلح در زمینه اجرای ماده ۸۰ قانون خدمت وظیفه عمومی، سهل‌انگاری کرده و آن طور که باید و شاید پیگیری این موضوع را در اولویت قرار نداده است. وقتی هم که ستاد کل با قاطعیت پیگیری نمی‌کند، طبیعی است که دولت، شهرداری‌ها و دیگر نهادهایی که متولی اجرای این ماده هستند، تمایلی برای اجرای آن نداشته باشند.

البته وقتی که در اسفند سال گذشته حجت نظری، عضو شورای شهر تهران پیشنهاد فراهم شدن تسهیلات لازم برای استفاده سربازان از کارت‌های بلیت رایگان یا تخفیف‌دار مترو و اتوبوس را مطرح کرد، سردار موسی کمالی، رئیس اداره سرمایه انسانی سرباز ستاد کل نیروهای مسلح نیز از این پیشنهاد استقبال کرد و تاکید داشت که ستاد کل آیین‌نامه اجرای ماده ۸۰ قانون خدمت وظیفه عمومی را از هشت سال پیش نگارش کرده و مشکل از دولت است که به دلیل مسائلی همچون بار مالی، تاکنون این آیین‌نامه را تایید نکرده است. اما حلوایی مخالف این صحبت‌های سردار کمالی است و می‌گوید چون فراهم کردن تسهیلات لازم برای استفاده رایگان سربازان از برخی امکانات عمومی، موضوع مهمی برای ستاد کل نیست، مسؤولان این نهاد در هشت سال گذشته جدیت لازم را برای پیگیری اجرای این قانون از خود نشان نداده‌اند. او در این زمینه پای موضوع حذف جریمه مشمولان غایب از لایحه بودجه امسال را نیز پیش می‌کشد و می‌افزاید: این‌که ستاد کل توانست با وجود مخالفت دولت در آن موضوع حرف خود را به کرسی بنشاند، نشان می‌دهد که اگر آنها بخواهند موضوعی را به صورت جدی پیگیری کنند، هیچ کس نمی‌تواند مانع اجرای نظرشان شود.

چشمان بسته بر حقوق ناچیز سربازان

از وقتی که خدمت وظیفه عمومی در ایران اجباری شد، تا امروز که نزدیک به یک قرن از آن روزها می‌گذرد، سربازان در مقایسه با دیگر اقشار جامعه حقوق اندکی دریافت می‌کنند. البته در زمان‌های گوناگون تلاش‌هایی برای افزایش حقوق این قشر صورت گرفته است که آخرین نمونه آن به تصویب اصلاحیه قانون خدمت وظیفه عمومی در آبان ۱۳۹۰ در مجلس شورای اسلامی بازمی‌گردد.

براساس متن ماده ۴۹ این قانون، حقوق سربازان وظیفه باید ۶۰ تا ۹۰ درصد حداقل حقوق کارکنان نیروهای مسلح باشد؛ البته مسلم است که با توجه به تعداد زیاد سربازان، اجرای این ماده قانونی هزینه‌های بسیاری را برای دولت در پی خواهد داشت. بر همین اساس، قانونگذاران در صفحات پایانی قانون خدمت وظیفه عمومی بندی را گنجانده‌اند به این مضمون که اجرای بعضی از مواد از جمله ماده ۴۹، منوط به تامین بار مالی مورد نیاز آن در بودجه‌های سالیانه است.

حلوایی نیز علت اصلی اجرا نشدن این ماده قانونی را اختصاص پیدا نکردن بودجه سالیانه مورد نیاز آن از سوی دولت در هشت سال گذشته می‌داند. او معتقد است ستاد کل نیروهای مسلح نیز در این زمینه مقصر است، چراکه اگر آنها این موضوع را با قاطعیت پیگیری می‌کردند، مستمری فعلی سربازان چند برابر مبلغی بود که اکنون به آنها پرداخت می‌شود.

معاون پیشین سازمان وظیفه عمومی ناجا البته به زمان تصویب اصلاحیه قانون خدمت وظیفه عمومی هم اشاره می‌کند و می‌گوید: این اصلاحیه در سال ۹۰ یعنی سال انتخابات مجلس تصویب شد. در آن زمان، ما و مسؤولان ستاد کل نیروهای مسلح به نمایندگان مجلس تذکر دادیم که احتمال اجرایی شدن ماده ۴۹ به دلیل هزینه‌های بالای آن بسیار اندک است، اما چون برخی از این نمایندگان می‌خواستند از قانون خدمت وظیفه عمومی در برنامه‌های انتخاباتی خود استفاده کنند، هر طور شده این ماده را در متن قانون جای دادند.

اما نظر رضا غنی‌لو، عضو هیات علمی دانشگاه علوم انتظامی درباره علت اجرایی نشدن ماده ۴۹ قانون خدمت وظیفه عمومی، کمی با نظر حلوایی متفاوت است. او در این باره به جام‌جم توضیح می‌دهد: از نظر اقتصادی در یک لایحه بودجه باید پرداخت‌های دولت متناسب با درآمدهای سالانه باشد و چون در سال‌های اخیر، شرایط اقتصادی برای دولت دشوارتر از سال‌های قبل شده، این نهاد نتوانسته در این سال‌ها بار مالی اجرای قوانینی چون ماده ۴۹ قانون خدمت وظیفه عمومی را تامین کند.

او روی اولویت‌های دولت برای تخصیص اعتبار در لایحه بودجه نیز دست می‌گذارد و می‌گوید: برای دولت موضوعاتی مثل فراهم کردن کالاهای اساسی، آموزش و پرورش، بهداشت و درمان، پرداخت حقوق کارمندان، معلمان، کارگران و نیروهای مسلح و حفظ توان دفاعی کشور اولویت بیشتری دارد. از این جهت می‌توان گفت تامین هزینه‌های سربازان در حلقه آخر اولویت‌های دولت قرار دارد و این نهاد تلاش می‌کند تا حد امکان از افزایش حقوق و دیگر هزینه‌های این قشر پرهیز کند.

غنی‌لو البته افزایش حقوق سربازان در سال‌های آینده را مساله‌ای ناممکن نمی‌داند و تاکید دارد این اتفاق تنها در صورتی رخ خواهد داد که نمایندگان مجلس بخصوص اعضای کمیته دفاعی کمیسیون امنیت ملی مجلس، اختیارات خود را برای نظارت بر اجرای قوانین به‌کار بگیرند و سازمان برنامه و بودجه را مکلف کنند از سال آینده، برای پرداخت حقوق سربازان، ردیف بودجه مشخصی را در نظر بگیرد. عضو هیات علمی دانشگاه علوم انتظامی توضیح می‌دهد که در این صورت، اولویت پرداخت حقوق سربازان نیز مانند دیگر گروه‌های مستمری‌بگیر، بالا می‌آید و دیگر دولت نمی‌تواند به بهانه کمبود بودجه از پرداخت مستمری قانونی سربازان چشم‌پوشی کند.

از مجموع همه این صحبت‌ها، می‌توان این‌طور برداشت کرد که در آخرین اصلاحیه قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب سال ۱۳۹۰ مجلس شورای اسلامی، حقوق و امتیازاتی برای سربازان پیش‌بینی شده که در هشت سال گذشته دولت به دلیل مشکلات بودجه‌ای خود، هیچ‌گاه منابع مالی این حقوق و مزایا را در بودجه‌ریزی سالانه پیش‌بینی نکرده است. از سویی دیگر، ستاد کل نیروهای مسلح نیز که متولی موضوع خدمت وظیفه عمومی در کشور ماست، تاکنون نتوانسته است قدمی محکم برای رسیدن سربازان به حقوق و مزایای قانونی‌شان بردارد.

این در حالی است که مسؤولان ستاد کل نیروهای مسلح و سازمان وظیفه عمومی ناجا در سال‌های اخیر از برنامه‌های خود برای خوشایندسازی دوران سربازی سخن می‌گویند و البته اقداماتی را هم در این راستا انجام داده‌اند. اما بد نیست که وقتی سربازی به عنوان یک تکلیف قانونی بر دوش همه مردان این کشور قرار گرفته است، حقوقی را هم که همین قانون برای سربازان تعیین کرده، به آنها پرداخت شود. زیرا وقتی یک جوان به مدت ۲۱ ماه در یگانی نظامی خدمت می‌کند و در برابر این خدمت حقوق و مزایای چندانی نصیبش نمی‌شود، هرچقدر هم که باورهای ملی و مذهبی راسخی داشته باشد، بازهم زمانی این خدمت برایش خوشایند خواهد شد که حقوق قانونی‌اش پرداخت شود.

سربازان، به افزایش حقوق دل نبندند

ابوالفضل ابوترابی، عضو کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها از معدود نمایندگان مجلس است که چند بار در صحن خانه ملت بحث «سربازی حرفه‌ای» را مطرح کرده است و حتی تابستان سال گذشته در این زمینه طرحی نیز پیشنهاد داد که با مخالفت مسؤولان ستاد کل نیروهای مسلح روبه‌رو شد. او معتقد است مشکل اصلی در مساله سربازی، قدیمی بودن ساختار خدمت وظیفه عمومی در کشور ماست که با نیازها و شرایط امروز جامعه ما تطبیق چندانی ندارد و باعث می‌شود جوانان کشور رغبت چندانی برای رفتن به خدمت سربازی نداشته باشند.

اما جدا از این مساله از نظر این نماینده مجلس، این که در شرایط امروز، سربازان از برخی حقوق و امتیازات در نظر گرفته شده در قانون خدمت وظیفه عمومی محروم شده‌اند، ناشی از این مساله است که هیچ‌گاه نه در قانون خدمت وظیفه عمومی و نه در لوایح بودجه سالانه، منابع مالی لازم از جمله ردیف‌های بودجه جداگانه برای پرداخت این حقوق و مزایا مشخص نشده است.

او در این زمینه به بحث استفاده رایگان سربازان از اتوبوس و مترو اشاره می‌کند و می‌گوید: باید در نظر داشت که این امکانات متعلق به شهرداری است. بنابراین اگر قرار باشد یک قشر پرجمعیت مانند سربازان هزینه استفاده از این امکانات را نپردازند، باید دولت به نوعی این هزینه‌ها را برای شهرداری جبران کند. اما وقتی دولت این هزینه‌ها را تامین نمی‌کند، شهرداری نیز نمی‌تواند این امکانات را رایگان در اختیار سربازان قرار دهد.

مظلومانی خارج از دید مسؤولان

ماده ۸۰ آخرین اصلاحیه قانون خدمت وظیفه عمومی تصریح می‌کند که همه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی به استثنای چند مورد، موظفند با همکاری شهرداری‌ها تسهیلات لازم برای استفاده از ورزشگاه‌ها، قطارها، اتوبوس‌ها، سینماها، موزه‌ها و اماکن گردشگری را برای کارکنان وظیفه فراهم کنند. اما آنچه در جامعه مشاهده می‌شود این است که سربازان نسبت به دیگر شهروندان هیچ امتیازی در بهره‌مندی از این امکانات عمومی در اختیار ندارند.

در این زمینه سردار موسی کمالی، رئیس اداره سرمایه انسانی سرباز ستاد کل نیروهای مسلح پیشتر توضیح داده بود که مسؤولان ستاد کل آیین‌نامه اجرای این ماده را از هشت سال پیش تدوین کرده‌اند، اما دولت در سال‌های گذشته به این آیین‌نامه بی‌اعتنایی کرده است. حالا او در گفت‌وگو با جام‌جم درباره ریشه‌های این بی‌اعتنایی دولت می‌گوید: اجرایی نشدن قوانینی که حقوق و امتیازاتی را برای سربازان قائل می‌شود، در درجه اول به دیدگاه حاکم در میان مسؤولان اجرایی نسبت به نیروهای وظیفه بازمی‌گردد. دیدگاهی که براساس آن، سربازان آن‌قدر «مظلوم» واقع می‌شوند که که خیلی از مدیران کشور هیچ توجهی به مشکلات آنها نمی‌کنند.

سردار کمالی همچنین توضیح می‌دهد که وجود این دیدگاه در میان مسؤولان، باعث شده خود را در برابر سربازان متعهد نبینند. این در حالی است که به گفته او، سالانه نزدیک به ۴۰۰ هزار نفر به خدمت وظیفه عمومی اعزام می‌شوند، اما بی‌توجهی مسؤولان به مشکلات سربازان باعث شده آیین‌نامه اجرای ماده ۸۰ که تسهیلاتی را برای سربازان فراهم می‌کند، سال‌ها در هیات وزیران دست‌نخورده بماند.

رئیس اداره سرمایه انسانی سرباز ستاد کل نیروهای مسلح درباره دیگر حقوق قانونی فراموش‌شده سربازان به ماده ۸۱ قانون خدمت وظیفه عمومی اشاره می‌کند و می‌گوید: بر اساس این ماده، بیمه خدمات درمانی نیروهای مسلح باید یک سال پس از پایان خدمت برای سربازان ادامه پیدا کند تا آنها فرصت داشته باشند که در این یک سال برای خود شغلی دست و پا کنند. اما دولت به دلیل بار مالی بالا، زیر بار این موضوع نرفته و به همین دلیل اجرای این ماده قانونی نیز تا امروز روی زمین مانده است.

سردار کمالی البته تاکید دارد که مسؤولان ستاد کل و دیگر یگان‌های مسلح در سال‌های اخیر تلاش کرده‌اند که دیدگاه بی‌توجهی به مشکلات سربازان را در زیرمجموعه‌هایشان از بین ببرند. او در این باره می‌گوید: سربازان ما نیازمندترین قشر جامعه هستند که بسیاری از آنها در سخت‌ترین شرایط و دورافتاده‌ترین نقاط کشور با مشقت خدمت می‌کنند. از این جهت، فرماندهان نیروهای مسلح و در راس آنها رئیس محترم ستاد کل همواره به حل مشکلات سربازان با سعه صدر توجه می‌کنند.

حق با شماست

info@jamejamonline.ir

روابط عمومی: ۲۲۲۶۲۱۴۲

#عوارضی_صف

غفوری از تهران:

بیشتر عوارضی‌های کشور الکترونیکی شده‌اند و دیگر نیاز به استفاده از پول نقد نیست، این درحالی است که عوارضی تهران- پردیس کماکان نقدی است و گاهی صف‌های طولانی از خودروها شکل می‌گیرد.

#ترافیک_پردیس

رفعتی از پردیس:

با وجود پرداخت پول در عوارضی تهران-پردیس و توقع ارائه خدمات مناسب از مسؤولان این آزادراه، ولی هیچ خدمت مفیدی به شهروندان ارائه نمی‌شود و روزهای تعطیل در این آزادراه ترافیک سنگین می‌شود.

#بحران_گوشت قرمز

موحدی از تهران:

با وجود واردات دام زنده و وعده مسؤولان برای ارزان شدن گوشت، نه تنها گوشت قرمز ارزان نشد، بلکه هیچ نشانی از توزیع دام و گوشت به چشم نمی‌آید. چرا؟

#بلاتکلیفی_قبض

ضعفا از اهواز:

با وجود پرداخت قبض برق از طریق یکی از برنامه‌های تلفن همراه، اداره برق منکر پرداخت قبض مورد نظر است و حتی با اعلام شماره پیگیری نیز مسؤولان مربوط نظر خود را تغییر نمی‌دهند.

#برنج_گران

فاطمی از تهران:

برنج ایرانی افزایش قیمت سرسام‌آوری داشته است و روز به روز این افزایش قیمت بدون هیچ ترمزی درحال بیشتر شدن است. چرا؟

#تامین_اجتماعی

امیری از تهران:

چرا سازمان تامین اجتماعی مراکز رادیولوژی، آزمایشگاه و درمانگاه‌های شبانه روزی خود را افزایش نمی‌دهد؟

جوابیه

در پی درج پیامی در ۷ اردیبهشت ۱۳۹۸ با عنوان «مترو -نقص فنی» مشاور مدیرعامل و مدیر ارتباطات و امور بین‌الملل متروی تهران و حومه با ارسال نمابری اعلام کرد: ضمن عذرخواهی از مسافران گرامی به اطلاع می‌رساند نقص فنی یکی از قطارهای خط یک در تاریخ ۲۷ فروردین ماه ۹۸، به لغو چند حرکت مسافری و در نتیجه اختلال چند دقیقه‌ای در طول مسیر این خط در ساعات اولیه صبح منجر شد.